

Mirator 1/22 (2022)

eISSN 1457-2362

Glossa ry - Keskiajan tutkimuksen seura / Sällskapet för medeltidsforskning /

Society for Medieval studies in Finland

<https://journal.fi/mirator>

CC BY-NC-ND 4.0

Esipuhe: Muistaminen, muisti ja tieto
Reima Välimäki

Reima Välimäki

Turun yliopisto

reima.valimaki@utu.fi

To cite this article:

Reima Välimäki, “Esipuhe: Muistaminen, muisti ja tieto”, *Mirator* 1/22 (2022), 2–3.

Esipuhe: Muistaminen, muisti ja tieto

REIMA VÄLIMÄKI

Hyvä lukija,

Ruudullasi avautuvat *Miratorin* uusimmat artikkelit. Tämän syksyn numero käsittelee muistamista, muistia ja tietoa. Numeron vertaisarvioidut artikkelit perustuvat keväällä 2022 Turussa järjestetyn Dies Mediaevales -konferenssin esitelmiin. Muistia ja muistamista käsiteltiin konferenssissa niin yhteisön identiteetin kuin yksilön mielen toiminnan näkökulmasta. Muistamiseen kuuluu väistämättä myös unohtaminen, niin tiedostamaton kuin tahallaninen. Ihmisen muistin toiminta kiehtoo tällä hetkellä monia tieteenaloja aivotutkimuksesta psykologiaan ja kasvatustieteeseen. Monitieteinen lähestymistapa voi lisätä ymmärrystä myös muistamisen historiasta, mutta keski-ajantutkijan on hyvä muistaa ja muistuttaa, että keskiajan ihmisillä oli omat, varsin monimutkaiset teoriansa muistin toiminnasta ja tekniikoita muistin harjoittamiseen. Keskiajan muistia ja muistamista on mahdotonta tutkia perehtymättä näihin aikalaisten käsityksiin.

Nämä muistamisen eri puolet ovat läsnä niissä neljässä vertaisarvioidussa artikkelissa, jotka kulkivat pitkän muokkaus-, arviointi- ja toimitusprosessin esitelmästä artikkeliksi. Timo Korkiakangas käsittelee Toscanan varhaiskeskiaikaista asiakirjakulttuuria ja ulkoa muistamisen ja malliasiakirjojen roolia kirjurien työssä. Korkiakangas esittää, että varhaiskeskiaikaiset kirjurit todennäköisesti muistivat ulkoa yleisimmät kaavat ja ilmaisut, mutta turvautuivat kirjallisiin malleihin harvinaisempien asiakirjatyyppejen osalta. Antti Ijäs puolestaan analysoi myöhäiskeskiajan kamppailukirjallisuutta tekniikan välittäjänä. Kamppailutaidot välittyivät harjoittelun kautta, mutta kirjallisuudella oli roolinsa harjoittelun ja muistin tukena. Ijäs löytää kirjoista kolme tekniikkaa, jotka tukivat tekniikoiden muistamista: luettelointi, visuaalisuus ja opetusrunous.

Lauri Ockenströmin artikkelin kohteena ovat myöhäiskeskiaikaiset maagiset keinot muistin parantamiseksi. Muistiin kohdistuvat taikuus oli yllättävän harvinaista, mahdollisesti koska muistin harjoittamiseen oli olemassa kehittyneitä muistitekniikoita. Ockenströmin mukaan säilyneet oppineen magian esimerkit osoittavat, että maagiset tekstit jakoivat muistin osalta keskiajan filosofian ja lääketieteen käsitykset: muisti ymmärrettiin älyn ja mielen toiminnan osaksi. Yhteisön muistia ja muistamista edustaa Joanna Veinon taidehistorian alaan kuuluva artikkeli. Veinio käy läpi Suomen kirkkoissa keskiajan ja uuden ajan alun taitteesta säilyneet lasimaalausvaakunat. Vaakunoiden lahjoittajat olivat vaikutusvaltaisten rälssisukujen edustajia. Lasimaalausvaakunoiden lahjoittaminen oli keskiajan lopusta periytynyt tapa, joka jatkui 1600-luvun puolelle. Suomen harvalukuisella rälssillä oli lasimaalausvaakunoiden avulla mahdollisuus osoittaa valtaansa mutta myös turvata suvun muiston jatkumista.

Vertaisarvioitujen artikkelien lisäksi numerossa on kolme kirja-arviota: Lauri Ockenström

arvioi Miikka Tammisen tietokirjan *Keskiajan hirviöt*, Erika Pihl arvioi Arvind Thomasin tutkimuksen *Piers Plowman and the Reinvention of Church Law in the Late Middle Ages*, ja Johanna Tyynelä-Haapamäki arvioi Sari Katajala-Peltomaan, Jenni Kuulialan ja Marika Räsäsen teoksen *Verta vuotava kuva ja muita outoja ihmeitä*.

Avoin tiede on päivän sana, ja yhä useammat rahoittavat edellyttävät tutkimustulosten, aineistojen ja menetelmien avointa julkaisemista. Mirator on edustanut avoimen tieteen periaatteita ja yli 20 vuoden ajan. Julkaisumme toimii pienillä resursseilla, joten iso kiitos kaikille toimituskunnan jäsenille, vertaisarvioijille, kirjoittajille ja taittaja Sanna Supposelle, joiden työllä tämä numero on saatu kasaan. Kiitos TSV:lle, Glossa ry:lle ja Dies Mediaevalis-konferenssille taloudellisesta tuesta. Uskon vakaasti, että Miratorille on tilausta isojen akateemisten kustantajien kesellä. Tarjoamme aidosti ilmaisen, täysin avoimen julkaisun, korkealaatuisen vertaisarvioinnin ja julkaisupäätökset kohtuullisessa ajassa.